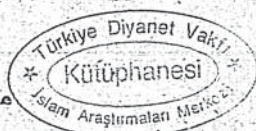

علوم اقتصادی و اجتماعی

مجموعه

مراکز اوز بشی کونی نشر اولنور

مؤسسی:

احمد شعیب، رضا توفیق، محمد جاوید

مندیجات:

مقدمه و پروگرام: احمد شعیب، رضا توفیق، محمد جاوید.
 — بکر منجی، مصدرة تاریخ: احمد شعیب. — قانون اساسی
 مالیه قانونی - مقنده کی موادی: محمد جاوید. — نفوس مسئله سی
 و اهمیت سیاسی و اجتماعی سی: رضا توفیق. — دولت و جمعیت:
 احمد شعیب. — روم ایلی تمدن و فراری: محمد جاوید. —
 فرانسه اخلاص کبیری: احمد شعیب.

مدیر و صاحب امتیازی:

محمد جاوید

نسخه سی: ۱۰ غروش

استانبول

امور اداره و تحریریه: باب عالی جاده سننده شهرول مطبعه سی، نومرو ۶۶

نفوس مسله سی واهتیا سی و اجتماعیه سی

پر یوزنده انسانلرک چوغالمسی و قطعات مختلفه یه انتشار واستیلا اتمه سی
 اوله کیف ماتفق اولان شیلردن دکلدر . ذاتاً تحقیقات تجربیه ایله
 سرأر طبیعتدها زیاده انفاذ نظر ایدلرکجه بالجه حادثاتک همه حال بعض
 شرائط تحتده وقوعه کله بیلدکری بر مهم حقیقت اوله رق ثابت اولویور .
 بناءً علیه کیف ماتفق هیچ برنی اولماز ؛ بریپراق قییلدماز .
 بو حقیقتک اول حادثات بسیطه و میخانیکه ده مشاهده اولونه بیلشدی .
 صکره صکره حادثات عضویه ده وبالا خره وقوعات اجتماعیه ده دخی منکشف
 اولدی .

یقین زمانه قدر مثلاً بعض نباتاتک بعض قطعاتده انتشارینه و وجهه
 اتساعنه علانن تخصیص اولانلر بیله دقت ایتمامشدی . برجنسک و یا خود
 اجناس مختلفه نك عینی محیط و منطقه ده ، عینی ساحه ده ، عینی صورته
 وعینی زمانده تنکثر ایدوب ایده مامسی - بر مسئله اوله رق - علانک
 بیله کلیاً مجهولی ایدی . اون طقوزنجی عصر میلادی طرفنده هله نصف
 اخیرنده ، بر چوق متخصصین مختلف تجربیه لرله - کندی ساحه تبعلرنده -
 بعض مشاهدات دقیقه ، موثق اولملر ، طبیعتده بشته بشته نقاط نظرندن
 باقدقلری حالده غیر متجانس بر سوری حادثاتک ضمتده عینی حقیقت
 قوعه نك اسالاس اولدیقنی کورملردر . بوکشف مهمی متعاقب بر
 چوق احکام تالییه ده بولملر و امثله بارزه ایله ایضاح ایتملردر . مثلاً

موجودات عضویہ تک، حتی اوئلردن یالکیز بر جنسک باشلی باشنه دیایی طولدی بره جق درجہده فیض حیاته مالک بولونقلرینی ؛ بر منطقهده یشایان عضویاک - عینی جنسندن اولونجه ! - ده اچابوق تکثر و انتشار ایتدیکنی ؛ اجناس مختلفه تک دها بطائنه استیلا ایدوب بر حده وارنجه طورده قالدیغنی و بو خصوصده محیطک و عوامل طبیعی تک درجه نفوذینی ؛ هر منطقه تک اصل انونجلی اولدیغنی و بونده کیفیت تطابقک نه درجه و فصل ذیمدخل بولوندیغنی ؛ الخ الخ ... بر تقید مخصوص ایله و کمال اهمیت ایله بر چوق علما تتبع ایش و اسباب و شروطیلہ تبیین ایشلر لر . ظاهراً قطعاً اهمیتدن عاری کبی کورونن بومسائل ببولوژی و سوسبولوژی کبی ایکی علم جامعک تماس نقطه سنی تشکیل ایدن موضوعات مهمه دندر .

بو کبی حادثات طبیعی تک تحلیلی بر نظاره مطالعه و تتبعندن صکره بالاسنقرا استنتاج اولنان احکام و قوانینک دخی - هیچ اولمازسه عضویت عالمده - عمومی اولدیغنی ینه بر چوق متخصصینک عینی حقیقته پیوسته اولمش اولملریله تحقّق ایشلر . مثلاً بوکونکی معلومات عمومیه مزه نظراً موجودات عضویہ تک اک بسیطی اولان میقروبلر بیله ، جنسلرینه کوره بر محیط مخصوص ، بر درجه حرارت بولمدجه تکثر ایده میورلر . یشایوب چوغاله بیلملری بر چوق شروطک وجودینه مفتقر بولونیور . اولنر دخی بر محیط عضویده مثلاً ات صوبنده - اکر عینی جنسندن ایسلر ! - آز زمان ظرفنده پک زیاده چوغالیورلر . حالبوکه عینی محیطده مختلف جنسندن اولان طفیلات یشامغه مجبور قالیرسه چوغاله میورلر ؛ یکدیگر - لرینک تکثرینه مانع اوله جق صورتده رقابتیه معروض ایشلر کبی طاورانیورلر . حتی کندی محیط مخصوصلرنده وجه و طرز انتشارلری دخی اوقدر خصوصیدرکه - الحق قوتلی خرده بین ایله بر میقروب کورمک

ممکن اولدینی حالد — قولونی یعنی جماعتلرینی شیشه ایچنده کورور کورمز
هانکی جنسدن اولدقلرینی بر مخصوص همان آکلار .

بوکی حقایقک بر قسم کلیسی اوقدر عامدرکه حکماً اونلرک نوع بشره
دخی شمولی واردر . انسانلرک تکثر وانتشارنده دخی عوامل متشابهنک
دخی ، تأثیر ونفوذی اولدینی ثبوت بولمشدر .

ایشته (نفوس مسئله سی) دیه فنون اجتماعیده مشهور اولان بحث ،
انسانلرک تناسل وتکثرنده ویاخود عقامت ، اضمحلال ویاناقصنده اساساً
ویاتبعاً ، طوغریدن طوغرییه ویاخود بالواسطه وبالوسیله ذیمدخل اولان
عوامل طبیعی نکه کافه سی شامل اوله جق صورتده یوروتولن برتنج تحلیلی
درکه (سوسیولوژی) نکه اهمیت بریانی تشکیل ایدر ؛ وبرز اولجه عرض
ایتدیکم کی [برچوق فنونک تماس نقطه سنده یه عقدۀ معضله در] ده نیلسه
مبالغه ایدلش اولماز صانیرم . باقیکنز نیچون :

اولا : انسانلرک تکثر وانتشارنده ذیمدخل اولان عواملدن بر قسمی
صرف اقلیمک تأثیراتیه معطوف اولان اسباب وشروط زمهره سندن درکه
بونلر جغرافیای طبیعی نکه موضوعاتندن در . البت برعمانک طالعملری کی
چالقانان انکین قوم صحرالرنده برجماعت تمرکز ایده مزکه مدنیت تأسس
ایتسین ده بی بشر تناسل وتکثر ایلکین . قطب شمالینک بوز صحرالرنده ده
همان عینی سبیله انسانلر چوغاله میور ؛ منطقه معتدله ده انکشاف ایدن
مدنیت کی آثارعمران کوروله میور . دیمک منطقه اراضی ، اقلیم وطبقات
الح نقطه نظرندن طبیعت ترابک بومسئله ده چوق اهمیتی واردر .
زیرا موجودات عضویه شرائط محیطیه کندی اوبدوره مدینی تقدیرده
اومحیطده یشایاماز . علی الاطلاق سائرلرندن ده متکامل ؛ دها عالی
بردرده اولسه بیله ینه انقراضدن کندی ویاخود آز برزمان صکره

نسائی قور تارہ ماز . محیطہ انطباق برنجی شرط در؛ و بوبرقانوندر . کائنات
عضویہ دہ حکمی شامل اولان بوقانونی بو مناسبتہ انسانرہ تطبیق ایتک
ایسترسہک دیہ بیلیرزکہ بر مملکتک حقیقی صاحب لری او مملکتک اولاشرائط
اقلیمیہ سیلہ الفت ایده بیان و او اشرائط محتندہ اک از مصرفہ ، اک از زمانہ
تکثر قابلیتینی حاز اولاندر در . مثلاً (قدرت حیاتہ) اعتباریلہ ممتاز اولان
اسکی ترک اقوامی ، آسیانک — چین دخی داخل اولدینی حالہ —
ہمان ہر طرفی ضبط واستیلا ایده بیلدکری حالہ ، ہندستان ، ہندچینی ،
عربستان کبی قطعات خارہ بی انحق موقتاً ، اشغال ایده بیلشیر و فقط اورالردہ
اورہ یوب تورہ یہ مدکری ایچون در حال چکلمشیر ایدی . حتی دو کوتی -
لرندن دہ بللی باشلی برائر قالمش و بالکیز برایکی یردہ حکمدار سلالہ لری
اصلاً ترک اولہرق بروقت دوام ایده بیلشیر در .

زیرا ترک قومی اساساً غایت صوغوق بر اقلیمک سکنہ سندن در .
مغول تاریخی مقدمہ نی یازان مشہور لہ تون قاہون مغول و ترک قومک
ہندستانی قولایقلہ ضبط استدکری حالہ اورالہ استیلا ایده مدیکنی
و ہند قومی بوزامدیننی عینی سببہ عطفاً بیان و تعریف ایپییورکہ
طوغریدر . نتہ کم بوکونکی ہندستانی انگلیزلر پک قولای ضبط ایدوب
پک از کشی ایلہ ادارہ یہ موفق اولدق لری حالہ او مملکتندہ طول مدت
یشایامیورلر؛ منقرض اولویورلر . اورالری کندی عرقلرینہ منسوب آدم لرلہ
املا ایتدکجہ ہندستانی حقیلہ ضبط ایتش صایلمازلر .

بو خصوصاتی لایقلہ دوشون انگلیز علما و مامورینی ہندایلہ انگلیزدن
ملز بر قوم وجودہ کتیرمک ایستہ مشلردی . فقط تجربہ اونک دہ برایشہ
یارامدیننی اثبات ایتدی . ایستہ بوتون بو مثاللر تاثیرات اقلیمہ و شروط
طبیعیہ نک نفوس مسئلہ سندہ نہ قدر بویوک اہمیتی اولدیننی کوستیریور .

خرما اغاجنك اسوچ نور و چده چام جنسك ده عربستانده يشا يامامسنة
دخی بشقه سبب كو ستريله من .

بو شرائط ابتدائيه دن ماعدا بر چوق عوامل واركة آری آری
تعداد و تتبع اتمك ايچون خیلی زمان لازمدر . شيد بلك يالكز عوامل
مذ كوره ي طبيعت مخصوصه لرينه نظارله تصنيف ايدرك مطالعه ايديه بيله جكر .

انسانلر هانكي اقليمده اولورسه اولسون يشامق چوغالمق ايچون
غدايه محتاجدر . يالكز شوراسي شاين دقدر كه بر مملكت نه قدر صوغوق
بر منطقه ده بولورسه هر بر فردك نصيب غداسي دمكيت و كيفچه او قدر
چوق و قوتلي اولميدر . زيرا هيچ بر حركت و فعاليت ظاهرده بولونمسه بيله
بر انسان و على العموم هر جسم عضوي احتراق ايدر وضايع ايتديكي
حرارتي غداسي ايله تلافى ايله بيار . اوسيله دركه منطقه شاليه ده كوجه
حائنده يشاين اسكيلوردن هر برى كونده بر قاچ اوقه چيك باليق يسوب
و بر ايكي ليتره باليق ياغي ايجمده كجه يشا يامور و نه قدر چوق يمك ممكنسه
بيه بيلور . حالوكه هندستانده براز پرچ ايله اوزون بر مدت يشامق
ممكندر . بناء عليه اكلا شيلور كه بر قطعه نك اقليمي صيحا و طور اغي
محصولدار و فيضلي اولورسه اوراده متمكن اولان جماعت بشر يك از
زحمت ، يك از مصرف ايله يك از زمانده تكثير ايديه بيلير . هندستان
بوكا دنيا ده اك كوزل مثالدر . يالكز بيلان زهرندن سنده تقريباً اوچيوز
بيك كشي ، خسته لقدم ، قولرادن ، و بادن ميلونه خلق تلف اولديني حالده
هندستان اهالي سي ينه حيرتقا بر صورتده تكثير ايديه بيلمشدر ؛ خصوصاً
على الدور ظهوره كن قحط و غلانيك و برديكي تلفات دخی حساب آلتيرسه
صحيحاً بو بركت نسل دفته شاين كورولور . قطب شمالي دكرلرنده دخی
غدا اوله بيله چك حيوانات فوق الحد مبدولدر . ميلونلرجه افراددن سورولور

تشکیل ایدن اوردکل مارطیلر واردر . بالقلر او قدر چوق صید-
اولنه بیلورکه اولردن کومه کومه بیغورلر و یک شدتلی موسئلرده آوم-
چیقهدمقلری زمان قازمه و چاه ایله پارچه پارچه قوپاروب ییورلر .
مع مافیه ینه بوتون منطقه شمالیهده بولسان اسکیمولرک عددی یارم میلیون-
بالغ اوله میور . آوجیقله کچین جماعتلر غدارینی اوراده بوراده تعقیبه-
مجبور بولونقلری ایچون بالطبع قطعاً بر یرده یرلشمه میورلر و یرلشوب-
راحت ایدمه مدکلری مدبجهده مدیت تأسس ایدمه میور استراحت قابل-
اوله میور .

تاریخ مدیت اثبات ایدیورکه انسان معیشجه ادوار متابعهدن
کچرک برمدیت دائمه تأسیسنه موفق اولمشدر وینه کوستریورکه آوجیقل
دور ابتدائیسندن کچوبده چوبانلقله یشامغه باشلاپنجه قحط اندیشه سسندن
ویکدیگری حین حاجتده یمک مجبوریتندن بر درجهیه قدر قورنولش ؛
زیرا استقبالده هر درلو احتمالات مهملکیه قارشى داوارلرله حیوانتیه
حیاتی تأمین ایدمه بیلمش . فضله اوله رقی براز استراحت یوزی کوره بیلدیکی
ایچون صناعته دخی صرف ذهن و وقت ایدمه بیلمش ؛ بیلدیکی حیواناتک
دریسندن کندی صیرتنه پوست و آیاغه چاریق یاپه بیلمش ؛ بو بر بویوک
دور ترقی در . لکن اصل چفجیلکله مدیت حقیقه باشلیور ؛ زیرا
انسانی یشادینی طور براغه قطعاً ربط ایدن و دنیاوه یرلشمه سینه سبب
اولان چفجیلکدر ؛ یرلشمهده برکت نسل حاصل اولدینی ده تجربه
ایله ثابتدر ؛ حتی بالکنز انسانلرده دکل حیواننده و نباتنده بیلله
معیش مدینه نیک برکت نسله نه بویوک یاردیمی اولدینی چارلسی داروین .
تجارب مکرره سیله اثبات ایشمدر . مثلاً طاوشانلر بیانی یشادینی حالده
اوج آیده بر کره یاورولیورلر وهان اوج درت دانه دول ویریورلر

حالبوکه اهلی اولدقلری زمان قرق کونده برطوغوره بیلورلر واون دانه
 بردن یاوروله به بیلورلر . انسانلر ایچون بوخصوصده مثال اراتیلیرسه
 امریقای شمالی دن اعلاسی بولنه ماز . و قتیله اوقطه نك اصل صاحبلی
 اولان قیرمزی دریلی انسانلر هیچ برمانه یه معروض اولدقلری حالده
 چوغاله مامشردی . اوروپالیرك اورالری استیلای هنکامنده بوتون عرق
 احمر شمالده برمیله یه یسله بالغ اولیوردی . [مکسیقانك مدنی قومی
 مستتا] .. حالبوکه بو قیرمزی انسانلر و جودجه غایت قوی ، غایت
 جسور ، غایت متین و شدائد طبیعیه مقاوم آدمردی . امریقای شمالی
 ایسه طور اغانك فیضی و برکتی ، اورمانلرینك عظمتی اعتباری ایله بلکه
 شیدیکلی خاندن ده ائی ایدی . او یله اولونجه امریقایرلیرلی او انکین
 لرلی املا اتملی دکلې ایدی ؟ .. اوت ؛ فقط محیطك بوقابلت مستتاسنه
 رغماً هیچ تکثر ایده مدیلر ؛ چونکه یالکز آوجیلقله کچنیرلر و بوتون
 عمرلرینی جندیلکله کچیرلردی . صکره اورالری استیلا ایدن انکلیز
 قومه منسوب برخبز قلیل یکرمی ایکی یکرمی بش سنه ده تضاعف
 ایتك شرطبله چوغاله چوغاله نهایت آلتش یتش میلیونه بالغ اولدی .
 مدینتك برکت نسله خدمتی حقنده بویك بویك ویک غیر بخش برمالدر .
 تاربخنده بویله مثاللر نادر دکلدرد . بوکون آلمانلر آلتش میلیونی کچیرور .
 حالبوکه و قتیله رومالیرله دهشت ویرن جیرمانلر - که بر بویك باربار قومی
 صایلیردی - بش میلیوندن زیاده دکلر ایدی . دیمك اولیورکه
 اوزرنده یشاد یتمز طور اغان . صیقی صیقی به مربوط اولوب اونی بنمه مک ،
 اسباب استراحت و مدنیت نه ایسه ایلرلی تحقیق ایتك برکت نسله خادم
 اولان شروط مهمه ندر ، وایلیکی در .

غدا و مدنیت دیدکی : مالی اقتصادی ، صناعی برچوق شروط

و اسباب بدن ماعدا اجتماعی، سیاسی، بر خیلی احوال و ظروفی دخی نظر ملاحظه‌یه آملق لازم‌کلیز. فرانسه‌ده دور استبداد دوام ایستدیکی مدتیجه تکمیل اهالی‌نک ایکی بیکده بری انجق اورطه حاللی یشایه بیلیر ایدی. کویلی‌نک الله آوجنده هیچ برجه یوقدی. حالبوکه اوکویلی بوکونکی فرانسز رنجیرندن ایکی کره زیاده چالیشیر و دهشتلی برسفالت ایچنده طاقفرسا اذیتلره قاتلانیردی. آچلقدن نه قیافنه کیردیکنی (تیر) (قارایل) (فونزبیل) کبی مشهور مورخلر تصویر ایدیوو، بوتون بوسفالت، بوظم (وره‌سای) ده‌نیلان محله قرالی‌بی، اوفخ‌ش‌حانه‌یی [۱] بزمک و کچینه‌دیرمک ایچون وقوع بولویوردی. حقوق امت دعواسی ظالم‌لری خاک ایله یکسان و انسانیت دشمن‌لرینی الی‌الابد یریشان ایدوبده نسبتاً اولسون حق وعدالت خلق اراسنده بدرجه‌یه قدر حکمفرما اولیه باش‌لار باشلاماز، درحال اکثریت‌ناسک هله کویلی‌نک حالی ایشلمکه باشلادی. بوکون فرانسه ثروت عمومیّه نقطه نظرندن دنیانک ال‌زن‌کین ملن‌لرندن بریدر. هم‌ده بو ثروت کلیاً افراد اهالینک بریک‌دیردیک پاره‌لردن تشکل ایتمیشدر. اون‌بشخی و اون‌تنجی لوی‌نک سلطنت سفیانه‌سی دوام ایده ایدی، مملکتک ثروت عمومی‌جه بویکونی حتی بونک قرقدیه برینی بوله‌بیلسی هر درلو احتمالات خارجنده قالیردی. حالبوکه فرانسه اقلیم و قابلیت زراعت و فیض و برکت، حاصلی طبیعتی اعتباریله برعصر ظرفنده قرق درجه فرق کوستره‌جک قدر تبدلاته اوغرامامشدر. هیچ شبهه یوقدرکه حسن اداره مناسبع ثروتک و بناء علیه اسباب سعادتک باشلیجه‌لرنددر. بوکون ارتق بوبردعوا دکل بر حقیقت مسلمه‌در.

نه ایچون ؟ .. ده‌نیله‌جک اولورسه نامعقول بر سبیه عطفاً طرح

[۱] بوتعبیر شدید فرانسز مورخلرینکدر. بزانی استعاره ایتدک.

اولان برویرکینک و یاخود قاعده پرورلک نامنه اجرا ایدیلن بر (معامله) نك
 جریان طبیعی امورده نه درجهلرده سکتیه ایراث ایتدیکی و نتیجهده تجارت
 مملکتیه و یاخود هر هانکی برصناعتیه نه درجه ضرر ویردیکی تحقیق
 و مطالعه اولغیدر. هنوز زراعت ماکنه لریله الفت ایده مامش اولان
 بر مملکتیه حیوانات اهله اوزرینه طرح اولان مناسبتر بر ویرکینک
 بر طرفدن ات فیثاتی یو کسئمه‌سی دیگر طرفندن ده زراعتیه سکتیه ویرمسی
 برنجی درجهده حواج ضروریدن اولان مواد غذائییه ایکی طرفدن
 تضیق ایتدیکی ایچون تکثر نفوسه مانع اوله جق ایکی مدهش ضربه در.
 قرون وسطا امتیازاندن اولان اصناف کیهالفلرینک حالا دوامی ،
 طاقشکن زحمتلره قاتلانوبده آلتنک تریله قوت لایموت کچین برسوری
 فقرانک کیسه سیله بهوده یشایان بر قاچ کشی بی زنکین ایتکدن بشقه بر
 فاند ویرمن . ایش بو قدرله قالسه ینه ای ! . فقط بو حقسنلنک
 سربستی تجارتیه جریان طبیعی معاملاتیه نه ببول مانعلر ، نه چوزولن
 قیدلر احضار ایتدیکی ده ثابتدر . مملکتک یرلی محصولدر دیه کوتی
 اسپرتورلک رواجیه خدمت ایدوب طورورکن خارجدن کن قهوه وچایدن
 کمرک رسمی آلمنک ، عوام نامی و بالخاصه عمله صنفی دهشتلی بر صورتیه
 عیاشلغه سوق ایتدیکی لدی التحقیق ثابت اولمشدر . مشروبات کنولیه دن
 (جین) ک سو استعمالی منع ایتک حسن نیقی ایله انکلتزه دولتک بر وقتلر
 معامله شیدیه قیام ایتمی خلق آره سنده خفیه لک ادبسرلکینک نعمنه
 وین الاهالی جنایاتک شدتیه آرتمنه سبب محض اولمشدر . بر مملکتیه
 خیلی تمتع تأمین ایده جک قدر برکتلی و مقبول بر محصولک انحصاراً بر
 قومپناییه احاله سی قاچاقچیانیه ، قاچاقچیلغک ده قولجیلنی اقتضا ایتدیردیکی
 و بو ایکی صنف خلق آره سنده بالضروره وقوعه کن معارضه یوزندن

سیکار جہ دلاور دلیقانلیلرک بغیر حق تلف و ہدر اولدیغی امور بدیہہ دندر .
یوقا بیدن بری مختصراً و اشارتاً عرض ایتدیکم بومثاللردن دها پک
چوق و غیر بخش اولانلری واردر . ائی و یافنا برادارمک ثروت و سعادت
مملکتہ و طولانیسیلہ تکثر و یا تناقص نفوسہ نہ درجہلرده تاثیر اولدیغی
بوکی مثاللردن اذعان ایدہ یلیرز . تکرار ایدرم : اکلاشیایورک حسن اداره
بر مملکت ایچون معدنلردن ، اورمانلردن دها قیمتی بر منبع ثروتدر . نفوسی
آرتدیرہ جق اسباب سعادتدن بری و بلکہدہ بریحسیدر .

مدنی مملکتلرده بر محارہ احتمالتہ قناعت کاملہ دکل ، بر ظن حاصل
اولہ جق اولسہ در حال جماعتک حیات عمومیہ سنہ برسکتہ عارض اولویور ؛
تجارتہ آز چوق بطاات کلیور ؛ فوندولر دوشویور . حتی املاک صاتون
آلمقدن زیادہ صاتمق استمدادلری بلیریور . همان بر آندہ بر تلغراف
خبری ایلہ ، بر دیپلوماتک نقطیلہ حصولہ کلہ بیان بوتبدل سریلک سببی
مادی ، تجارتی و یا خود مالی بر موازنہ سزلک دکل ، وجدانلری استیلا ایدن
خوف ، و ہم و یا تردد سبیلہ صرف مغوی بر موازنہ سزلکدر . موجود
پارہ نک و یا خود - چوق کشیلرک ظن ایتدیکی کی - النون سکہ مقدارینک
آزالمسی دکل ، حال و احتماله قارشى تردد و او ترددک الہام ایتدیکی حس
احتیاط سبیلہ پارہ نک میدان سعی و مداولہدن چکیلوب کیزلغمسی و حقیلہ
محصولدار اولمقدن قالمسیدر . پارہ ایسہ ثروت دکل ، تحصیل ثروت ایچون
اک عمومی ، اداره سی اک قولای واسطہدر . اونک ایچون امنیتسزلکدن
اک اول متاثر اولان اودر . ونہ زوئہ لالا اختلافندہ امریقا رئیس جمہوری
غروہ و رقیلہ لیک براولتیماتومی یکرمی سکر ساعت ظرفندہ امریقا وانکلیر
ملتہ میلیونلر جہ ضرر ویرمشدی . مع مافیہ وسائط سی و ثروتدن بوایکی
مملکتندہ ہرنہ موجود ایدیسہ او آندہ بردنبرہ محو و منعدم اولمامشدی .

كرك انگليز ، كرك امريقاليلر ، محاربه احتمالی اوزرينه پاره لر ينك ، ما كنه لر ينك شخندوفر و واپورلر ينك بر قسم مهمنى بحر محيط اطلاسى به آتوب محو اجتماعش لردى . لكن سرمايه عمومينك قسماً دوراندن قالب استعمالدن عاقل اولمى ، حقيقه محو ايدلمش ايش كى تاثير ايتدى . ايشته امنيت و آسايشك نه قدر بويوك بر منبع ثروت و بناء عليه بر مسبب سعادت اولديغى اكلامق ايچون بومثاللر كفايت ايدر . ثروت و سعادتك تكثر نفوسده نه درجه دخلى اولديغى ده شوراده در خاطر بيوريلورسه مسئله حل ايدلمش اولور .

آمريقاده بوصول زمانلرده بر عظيم بحران مالى وقوعبولش و صدمات مخربسى اورويابه قدر تاثير ايتمشدى . امنيت عامه نك نه بويوك بر ثروت اولديغى اثبات ايچون بو فلاكت ، پك واضح ، پك بديهى و پك بويوك مقياسده بر مثالدر . شوراسنى ابى بيلمليدركه وجدان امتى - هر نه سبيله اولورسه اولسون ، حتى كرك خيالى ، كرك حقيقى اولسون - تهلكه انديشه لريله ترده دوشورن الجآت واسبابك كافىسى منحوسدر . ار درجه ده كه ياغيئلر ، محاربه لر خلاصه اك مدھش آقتلر بو قيصة بر زمانده ثروت عموميه به وطولابيسيله نفوس عمومى به بو نسبتده منحوس بر تاثير اجرا ايده مزلر .

سعادت اجتماعيه رخنلر ، ياره لر آچهرق طوغرودن طوغرويه نفوسك تكثرينه مانع اولان عوامل مؤثره دن پك مهم بر قسمى ده خسته لقلردر . حتى بو جنسدن اولان آفاتك اسباب موجبسى او قدرده متشت دركه اونلرى بالتصنيف مطالعه ايتك دها موافق اولور ؛ هم بو تصنيفده بشقه بر فائده دخى واردر : امراضك كرك شخص ، كركه جماعت اوزرينه تاثيرى انجق بويله تحليلى بر سياق نظرله - همده اسبابى ايله برابر -

تبع اولوئورسه او وقت اکلایلیکه يك نظرده يك مدھش بر تاثیر عاجل ايله جمعیتی تخریب ایدن امراض مستولیه ، صورتا اهمیتسز کی کورون بعض خسته‌لقار دن دھا قورقوج دکدر .

آب‌هواسی لطیف ، شرائط اقلیه‌سی جید بر شهر فرض ایدیکزکه مناسبات تجاریه یوزندن بر عصر ایچنده ایکی دفعه قولرا صالیننه طوبولش و نفوسدن دخی بیکلرجه کشی ضایع ایش بولونسون . دائمی صورته حای نابیه معروض قالمش بر شهرک - ینه بر عصرده - ضایعاتی دھا زیاده اوله یلور .

هندستانده قولرا ، وبا کی امراض مدھشه و مستولیه نیجه عصرلر دئبری عادی و بلدی خسته‌لقار شکنی آلمش ایکن بو ایکی دهشتلی عواملک تخریبانه و غمماً نفوس مملکت ، شایان حیرت بر صورته آرتمش واکسیله مشدر . حالوکه دره ویا کول کنارنده تأسیس اولمش بر چوق کویلر ، یازین صولرک چکیلیمسندن طولایی حاصل اولان بطاقلقرده تورین سیوری سینکر یوزندن یواش یواش سیرکلشهرک اهالیسی ايله برابر منقرض اولمشدر .

بوغریبه‌نک اسباب خفیه‌سی امراض مستولیه‌نک نتایج تاثیراتنده آرانمیلیدر . بلانک اینسی اولماز فقط یکدیگرینه نسبتله حاللیجه‌سی اولمق کرک !... ایشته بعض حکما و علما بو کیفیت عجیبه‌یی تعریف و ایضاح ایده‌یلنک ایچون تدقیقات مخصوصده بولونوب اعمال فکر و نظر ایتشلر . بعض آفانک نفوس مسئله‌سنجه نتایج حسنه ویردیکنی بیله ادعا ایتشلر . مثلاً ، صالغین خسته‌لقار - آزر بر زمان ظرفنده ایقاع ایده‌یلدکاری تلفات عظیمه ايله - واهمه انامه القای خشیت ایده‌جک قدر دهشتلی ایشه‌لرده ینه علی‌العیا حرکت ایدن عوامل مخربه درجه‌سندده حقسنر

دکدرلر : خلق اره سنده ذاتاً مستعد اولانلری آلوب کوتوردرلر و بو صورتله بر اصطفای وقوعه گلش اولورکه — علمانک متفقاً ویردکاری رایه باقیلیرنه — امراضک بو اصطفای ، اصطفای عسکر بدن کرات ایله خیرلی و مرجح اولوق لازمکه جک . زیرا عسکرلک الک قوی الک دیج و کنج افرادی سچوب میدان حربده تهلکه موته معروض براقیر . دشمن قورشونو ده هلاک ایده جکی آدمی انتخاب ایتمز ؛ اجل قضا ، راست کلدیکنی ده ویریر . حالبوکه خسته لقلر ، هله صالفین خسته لقلر ، اوله کور کورینه اوکنه کلنی ییقبوب کچمز . اوته دنبری مبارزه جات میدانندن چکیلوب منعدم اولغه استعداد کسب ایلش اولان افراد ضعیفه یی آرار ، بولور ، سچر ، اوروب کچر . جماعتک چوو وکلر نی آییقلار ، و بو صورتله یشامغه ده مستحق ، چوغلغه ده قابیلی اولان افراد صحیحه و ساهمه یه غوغای حیاته میدان آچش اولور . بعض علمایه نظراً اکلاشیلیورکه امراض مستوله نتیجه تاثیر اعتباریله اسکی لیقورغوس قانونی حکماً اجرا ایدرک بر جماعته دامیزلق اولغه شایان کورولمین جیلیر و جانسر اشخاصی اورتهدن قالدیروب سوپوریور .

بو تاثیر طبق صیق اکیلش برتوتون ترلاسنده جیلیر قالان فلیرلری سوکوب تمیزله مک بکنرکه بومعامله فی الحقیقه دیگرلرینک آزر زمان خرفنده تفیض ایتمسینه یاریم ایدر . اگر بالعکس فدائارک التزاماً الک قوتلیسی ، فیض حیاته الک زیاده مظهر اولانی سوکولوب آیلیرده ضعیف اولانلر براقیلیرسه ، هیچ شبه ایتملیدرکه — شروط حیاتیه واقییه نک کفایتیه محیط وزمینک مساعده سنه رغماً — محصول کمیت و کیفیتیه نسبتاً آشاخی و فنا اوله جقدر ؛ چونکه دامیزلق کوتی ...!

بورادنده اکلایلیور که یالکز محیط و شروط خارجیہ برجنسک
نفوسجہ غلبہ سی نامینہ کفایت ایدہ میہ جک .
قابلیات حیاتیہ دیدیکمز اوصاف ارثیہ اعتباریہ او جنسک دیکر لرندن
افضل اولسی ده بر مهم شرطدر که اھمال ایدیلہ مز . اگر اولیہ اولسہ یدی
عینی قطعہ اراضیدہ یشایان ایکی جنسدن بری دیکرینہ غالب کلوب یواش
یواش اونی محور منعدم ایدہ مز دی .

اصطفانک رنوع مخصوصی اولان بو کیفیت طبیعیہ کائنات عضوہ ده
عمومی در . ویوقاریدن بری عرض ایتدیکم ملاحظہ لرلہ شوراسیدہ آریجہ
شایان دقتدر کہ اولیہ صاغناق کبی کلوب کچن وبالخاصہ دوشمکہ وسیلہ بکلہین
افراد سقیمہ وضعیفہی سچن صالغین خستہ لقلرک بر آن ایچون ایقاع
ایتدیکی ضایعات نہ قدر دہشتلی اولورسہ اولسون ، نفوس ایچون —
ھلہ اوزونجہ بر زمانہ نسبتہ قیاس اولنورسہ — پک مهم برضربہ
اولہ میور . فضلہ اولہرق برشی دھا وار : برکت ویرسون بوکی صالغینار
اندرالوقوعدر . صیقجہ صیقجہ تکرر ایدرسہ نوعما آشیلانمش کبی
اولویوریغی وجود بشرلہ الفت ایدہ ایدہ میقرو بلر قدرت سمیہ سی غائب ایدیور .
تقیدات صحیہ و بلدیہ بوکونکی درجہ بی بولمازدن اول واقع اولان بحارہ باقیلرسہ
امراض مستولیہ نک دوری اولہرق رجوع ایدہ کلدیکی محقق ایدر کبی اولویور کہ
بو کیفیت دخی آشی نک تاثیرینہ بکزر بر حال ایلہ قابل تفسیر و تعریف اولہ بیایر .
اصل نفوسجہ مضرات مهمہ بی موجب اولان خستہ لقلر دائمی بر تاثیر
ایلہ مز من حالہ کلہرک بر مملکت خلقتک یاخود بوتون بر عرقک قابلیت
حیاتیہ سی اختیایہ قدر وارانلردر .

برچوق امراض وارددر کہ بوتون بر جماعتی بر ایکی بطن خطرندہ
سؤقیہ [قاشکسیا] یہ دوشورور ؛ بوتون قاتی بوزار . اولیہ بر حالہ

کثیریرکه اولردن یتیشه جک نسل، غوغای حیاتده بهمه حال مغلوب اولور و
وچوق مدت طایاناماز. مرزغی برلرده مست مدیده یشامش اولان جماعتلرده
بو حال کورلمشدر : آمریقانک جانیلره منفا اولان یرلرنده و مکسیقونک
[فنا طوبراقلر] دبه معروف اولان انکین ناحیه لرنده برانسان جماعتنک
اوزون مدت یشایوب چوغالسنه شدله مانع اوله جق برسوری عوامل
طبیعیه و مرضیه وار. خدیو اسماعیل پاشا زماننده فاشودایه و بحر الغزال
طرفلرینه نفی ایدیلن قوی البینه اوچیز کشیدن ، اوچ بش سنه ظرفدم
آنجق التی یدی کشی صاغ قاله بیلش ایدی. حمای اصفرایله حمایتک انواع
مختلفه سنه منشأ دائمی اولان بوکچی قطعات ونواحینک قوه انبایه جه آشیری
درجه لرده فیض و برکته رغماً انسانلرک اورالرده چوغاله مامسی
دائی التأثير اولان عوامل مرضیه نیک ، تکثر نفوسه نه بویوک مانه
تشکیل ایتکده اولدبغی کوستیریکه ، بوکا نسبتله اک بویوک قضا لک بیله
حکمی و تاثیرات مخربیه سی اهمیتجه دون قالیر .

دیمک اولوبورکه آره صره وقوعه کلوبده خلق قیروب تجیرن وهرکی
دهشت ایچنده براقان ، حتی اک مدهش قضا لردن معدود اولان قولرا ،
وباکی امراض مستولیه دن زیاده وروم ، فرنکی کبی دائماً توسیع دائره
سرایت ایدرک تخریباتی آرتدیران امراض ساریه دن قورقارلی یز .

متورم برعائله افرادی برچوق کثیرله مرضنی نقل ایتدکدن صکره
برایکی بطن کچر کچماز محو و منقرض اولمغه محکومدر . وجوده کثیره جکی
اولاددنده پک خیر بکله نیسله من . مکرکه بر طرفدن تقیدات صحیه
فوق العاده رعایت ایدیله بیله جک قدر اسباب سعادت موجود اولسون
دیگر طرفدن ده مناسبات صهریه ده براصطفای معقول کوزه دیلرک عائله

یکی یکی افراد قویه و سالمه ادخال ایدیلوبده اوعلله افرادینک مردار قاتی یواش یواش تصفیه ایتک ممکن اوله بیلسین ! ..

فرنگی خسته‌لنی ایچون ده عینی ملاحظات بیان ایدیه بیلیر. فرنگی‌یه مبتلا برقادینک دایما چوجوغنی دوشوردوکی امورعادیه دن اوله رق معلومدر. فرنگیکی برار ککک چوجوغنی طوغسه بیله برمدت صکره یشایه میوب تلف اولدینی ده معلومدر. اوخالده اکثریتی بویله مردار مرضله مبتلا اولان برجامتدن دوام نسل و تکثر نفوس نقطه نظرجه نه بکله بیلیر ؟ ...

نفوسه تأثیری تحقق اولان بو عوامل مرضیه دن ماعدا ، اجتماعی ، سیاسی ، اخلاقی عنوانرلیه تصنیف ایدیه بیله جکمز طاقم طاقم اسباب موجه وار. بونلردن [اجتماعی] عنوانی التده ذکر ایدیه بیله جکمز برحقوق معاملات و حادثات وار : فحش ، عقامت ، تربیه مدنییه دن محرومیت ، نکاحه مانع اولان باجمله اسباب کی بعض عوامل ده واردر که هپسینی جامع بر تعیر قوللانیلق لازم کلیسه [فقر و سفالت] سوزرلیله بو صنفدن اولان موانع کافه سنی ادا ایتیش اولورز .

فی الحقیقه عوامل مرضیه صنفندن اولیق اوزره برار اول ذکر و مختصرأ بعضیارینی تعداد ایتیش اولدیقم امراضک بیله نهایت تحلیلده فقر و سفالت یوزندن وقوعه کلدیکی ثابت اولویور . حتی وسائط معاشک تکلفات مدنییه نسبتنده استحضار و استحصالی کوچلشدیکی نظر دقتدن دور طوتولمازسه ، مدنی مملکتلرده آز چوق شدائد طبیعییه مقاوم و حیاته قابلیت طوغان برسوری چوجوقلرک بیله فقدان وسائط یوزندن آچلغه و سفالتک اگدهش محرومیتلرینه معروض قالدقاری و زنکین چوجوقلرینه نسبتله زیاده‌جه یشامغه مستعد اولقله برابرینه ایلاک دوره حیاتلرنده هدر

اولوب کیتدکاری هر کون هر یرده مشاهده اولونان وقوعات الیه دندر .
ثروت و سعادت — مدنی خلق ایچون — اوصاف مقبوله عضویه
بیله غلبه چالیور . بوکاده سبب مدنیّت ترقیات علمیه و تطبیقات صناعیه
مستند و اوسایه ده ممکن اوله نیلش بولونمیدر .

ترقیات علمیه سایه سنده نصل فنا برطوپراق فیضلی برطوپراقدن زیاده
محصول و یره بیله جک بر حاله کتیریایورسه حفظ صحت و طبابتک موفقیتی
سایه سنده ضعیف و حیاتیه قابلیتسز دامیرلقاردن اولدقچه قوی و مقاوم
بر نسل وجوده کتیرمک ممکن اوله ییلور . حتی عین عوامل صرضیه مدنی
و اسباب رفاه و ثروته مالک بر ملتده اودرجه تخریباته موفق اوله میور .
فرنگی خسته لانی بوکا بر کوزل مثالدر .

اوروپاده عوام و خواصدن فرنگی به طوتولماش اولان کیسه لر تکمیل
خلقک ربعی مثابه سنده بیله دکلدره بلکه دها آذرده . حتی طیب مشهور
و متخصص موسیو فوزنیه بوخسته لقبدن اوروپاده توقی ایتک احتمالی
اوله میه جغنه قناعت حاصل ایدرک : « باری کچ ایکن آلیکنز حسن
تداوی ایله خفیف کچر و معافیت قازانیرسکیز ؛ اختیارلغک تخریباتسندن
قورقولور . » دیه — ولوکه شقه دن اولسون — توصیه ده بیله بولونمشدر .
فرنگینک تخریبات مده شه سنی برده انا طولی نک بعض طرفلرنده
کورملیدر . دوستلردن اولوب اورالرده بالاختصاص خدمت طبابتده
بولونان بر قاچ دو قوردن بو شدتک اسبابی صورمشدم ؛ همان جمله سنک
جوابی بکاعینی حقیقت مؤله بی اخبار ایتدی : « قوری بر پارچه طوپراقلی
اکمک ایله صوده خاشلاشمش ابصرخان اوئی ییه رک تقدی ایدن بر وجوده
علاج یامیشسک قاچ پاره ایدر ؟ » دیمشلردی .

اوت ! . . . برنجی دشمن فقر و سفالتدر ؛ اصل اونکله دوکوشه ملی ؛
اوکا قارشی بر جهاد مقدس آچالی ! . . .

فقط مسئله بو حده وارنجه اقتصادی بر شکل آلیور ؛ اداری ،
سیاسی اخلاقی اجتماعی ، طبی ، صحنی بر چوق شرائط و مسائل بربرینه
قاریشوب تربیه عمومیه نك هر وجهله سویه سنی آرتدیرمق وخلقى ماده
ترفیه ایتمك لزومنده ذهنی قطعياً اقناع ایدیور . اوله دكلی یا ؟ . . .
فرنکی کبی برمدش مرضك « آغریسی صیریبسی یوقدر ، اشتباه ضرری
طوقونمور . » دیه اهمیت مخصوصه سنی تقدیر ایدمین و سبب و صورت
سرایتنه دائر اك بسطء اك عادى معلوماته بیله مالک اولمایان بیچاره برخلق ،
قره جهالت ایچنده عظیم بر تهلكه آلتنده هر کربن اولومه محکوم اوله رق
یاشیوردیمکدر . بوکاسب شبهه سزفالتی ، هم اولانجه معنا سیله ینه جهالتی در .
کورولویورکه بر دور فاسد ایچنده پویان اولوب کیدیور .

بو حالدن قورتوله نك چاره سی ؟

بك چوق ویکدیگرینه باغلی . اکر برتك اولسه ایدی بلکه قولای
اولوردی . اوندن ماعدا زمانده لازم ؛ اونسر اولماز .

خزان معدنیه اوزرنده چیندن ، چاموردن ، حیوان ترسندن یاییلمش
سقیل ، مظلوم و مردار قبوله لر ایچنده حیاتی سوروکله ین برسوری خلقی
مسعود ، مدنی بر حاله کتیرمك ایچونده اوله سرمایه ، صکره صناعت
ومعرفت لازم . دیمك اولویورکه ینه اولانجه شمول معنا سیله مدنیت لازم .
اوده یواش یواش کلیر ؛ حتی هر یوزدن آهنگدار اوله رق یوکسه لن بر
تکامل نتیجه سیدر .

بو دور فاسدك ایچندن فصل چیقمالی ؟ شرائط حیاتك اهمنی مهمنه
تقدیم ایتمك صورتیه ، طبیعی !

فکره قالیسه بوخصوصده موفق اولایتک ایچون عینی زمانده ایکی
متقابل نقطه دن باشلاملی . برجهتی تشکیل ایدن افرادله شرائط صحیه سنی
اصلاح و تأثیرات حسنه سنی تأمین ، دیگر بوتون جماعتک معاملات
حیاتیه سی دیمک اولان امور اداره نك حال و موقعه ، استعداد زمانه کوره
احسن صورت اوزره تنظیمی و اومحرك تکاملده تحشیتهی تأمیندر .
حیات شخصییه یی عوارض و آفادن محافظه ایده جک اسبابی احضار
ایتمک صورتیه ایشه باشلامق طوغریدر ؛ زیراشخص جمعیتک جزء فردی
وبناء علیه اسالاساسی در . اونک وارانی ضمان قوی تحتیه آلتش
اولملی در .

سیاسی واداری اصلاحاتکده عینی زمانده عینی درجه جدیت
واهمیتله تلقی اولونمی اولنبتده مهمدر . زیرا برطرز مخصوص اداره نك
معاملات بشریه یی تقید ویاخود جریان طبیعیه سینه براقه جق صورته
اطلاق ایتمک خصوصنده پک مهم وحتی آنی برتأثیری اولدینی تجارب
تاریخیه ایله مثبتدر . سؤ اداره نك حریت شخصییه یی زنجیرلر آلتیه آلمسی
وسربستی سیمی و عملیه ، سربستی انتقال و تجارتیه مانع اولمی سببیه
کار وکسب مشروعه مانع اولمی ، فضله اوله رق احتیاجات ابتدائیه نك
کسب شدت ایتمسندن ناشی اخلاق عمومیه یه سؤ تأثیر ایدوب انسانلر
آره سینه منحوس بر نفاق دوشورمه سی دخی شبهه کوتورمین حقیقتلردندر .
اداره بودرکه خباثت و شناعته دوشونجه انسانلر ، خزائن طبیعی
کشف واونک سرمایه بی نهایه سنی استعمال ایده جکلری یرده یکدیگری نك
قاتی اتمک ایله یکجینرلر ؛ بوده محققدر .

بو آنه کلنجیه قدر بوتون بو صایدیغمز سیئات احوالک کافه سی بزده
موجود ایدی و زواللی ملتی محو وهلاک ایتمک اوزره دائمی بر تأثیر اجرا

ایدن عوامل مخوسہ دن ایدی . بو قوتلی ملتک ، تکمیل آسیانی ضبط
 و اورپائی چوق دفعہ لر استیلا ایدہ جک قدر فیض حیانه مالک بولسان
 بو قوتلی ملتک بیعدیل اولان قدرت عضوہ سنہ باقیہ کنزکہ ، بونجہ امراض
 مہلکہ دن وجودینی خلاص ایتدی ، دیریلدی . اولاشکل حکومت
 و طرز ادارہ بی قطعاً دیکشیدردی . زمین و زمانہ رغماً او اوغورسز
 ماضیدینی چیکنہ دی . دیمک کہ اصلاحاتک اک مہملرندن برینہ موفق اولدی .
 شیمدی ایسہ حیات شخصہ دن باشلایہ رق او اصلاحاتک اساسلرینی تقویہ ایتک
 و ہر درلو احتمالات مضرہ و مہلکہ یہ قارشی بوتون ملتی ضمان قوی محتہ
 آلمق وظیفہ سی قالبور . بونک شرائطی تحلیل تنبع ایدہ جکم .

درقنور رضا توفیق